

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht - Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; J. van Heteren, Sliedrecht - Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn,

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkkerk. Telefoon 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Mede gezet in de hemel

„... en heeft ons medegezet in de hemel in Christus Jezus...”

Efeze 2:6b

Niet in de hemel en toch wel. Een heilgeheim, dat de natuurlijke mens niet verstaat en dat alleen het deel is van de kinderen Gods. Zij zijn nog niet in de hemel. Zij moeten immers in dit strijdperk nog door lijden en strijden heen. Het uitzicht éénmaal boven het strijdperk uit te zullen komen, wordt door het ware geloof beoefend en gekend. Echter ook menigmaal zullen zij het ervaren, dat dit uitzicht belemmerd wordt door allerlei oorzaken.

En toch... zijn diezelfde pelgrims, die de reis door veel gevaren nog min of meer vóór zich hebben, reeds in de hemel. De Apostel Paulus getuigt van dat wonder in dit Woord. Hij zegt maar niet, dat zij er eenmaal zullen komen. Werkelijk, hij zegt, dat zij er zijn! Geest in de hemel in Christus Jezus.

Hoe kan dat? Wat bedoelt de Apostel Paulus hier toch? Wel, het geheim hiervan wordt in drie woorden naar voren gebracht: in Christus Jezus. Als die woorden er niet bij stonden, had dit nooit waar kunnen zijn. Hij is het Hoofd en al de kinderen Gods zijn in Hem begrepen. Hij is de Hogepriester en zij zijn geschreven in Zijn priesterlijk hart.

Het Hoofd is opgevaren naar de hemel. De Hogepriester is het hemels heilgdom ingegaan. In Hem zijn zij nu mede gezet in die hemelse heerlijkheid. In Hem ligt de vaste en betrouwbare waarborg, dat de Zijnen eenmaal zullen komen, waar ze, in Hem reeds gezet zijn.

Is het geen bijzondere weldaad? Driemaal heeft in dit gedeelte de Apostel al getuigd van een weldaad, die God schenkt in het leven van de Zijnen.

Eerst heeft hij gesproken van de levendmaking. Het nieuwe leven wordt door het wonder van genade werkelijkheid in hun hart. De geestelijke doodstaat verbroken en het waarachtige leven geschonken.

Daarna heeft Hij naar voren gebracht de geestelijke opwekking. Door de kracht van den Heiligen Geest worden ze opgewekt uit het doodsgraf. De banden van de dood en de zonde worden ontbonden in waarachtige bekering.

Maar hier het hoogtepunt: in Christus gezet in de hemel. Denk er maar niet gering over: Gezet in de plaats waar God woont en waar de Engelen eeuwig de lof van de Drieënige bezingen. Gezet in de plaats, waar een kind van Adam nimmer kan komen, omdat hij zich de toegang onwaardig heeft gemaakt door zijn ongerechtigheden.

't Kan ook niet anders dan door een daad van God, dat deze bijzondere zaak werkelijkheid wordt. En we hebben dit Woord dan ook alleen te verstaan in het licht van wat de Apostel reeds gezegd heeft: „Maar God...”. 't Is alleen Zijn werk, Zijn ontfermende genade aan onwaardigen bewezen.

Gods daad was het eens in het eerste Paradijs, die de mens buiten zette. De hoogste Rechter kon het niet gedogen, dat Zijn Schepsel niet luisterde naar Zijn Woord en Hem de rug toeerde. De poort van dat Paradijs werd toegesloten. Hij dreef de mens uit en zette een wacht van Cheru-

bijnen om met het zwaard de weg te bewaken tot de boom des levens.

Wonder van genade. Niet-uit-te-spreken ontferming. Mede gezet in de hemel. God had gedachten des vredes om weer een weg te ontsluiten tot de volle genieting van Zijn gemeenschap. Door het geschenk van Zijn Zoon heeft Hij dit gedaan. En na volbrachte Middelaarsarbeid opent God de poort van de hemel voor Zijn Zoon. Hij heeft recht om in te gaan en te gaan zitten aan de Rechterhand des Vaders. Op de dag van Zijn hemelvaart krijgt Hij een plaats, ja de plaats der ere in de hemelse heerlijkheid.

En nu — met Hem óók de Zijnen een plaats in de hemel. Die weldaad vloeit voort uit Zijn Hemelvaart. Hij is niet alleen in de heerlijkheid van Zijn Vader, Hij heeft hen, voor wie Hij met Zijn bloed betaald heeft, meegenomen. God Zelf heeft hen naar de grootheid van Zijn barmhertigheden daar toegelaten in Christus Jezus.

Vergeet het echter nooit. Deze weldaad wordt alleen beleefd in de geloofsvereniging met Christus. Van nature staan wij allen buiten. Wij zijn dood in de zonden en in de misdaden. Door het ontdekkende werk van de Heilige Geest wordt het gezien en erkend, dat ik zelf de poort op het nachtslot gedaan heb. 't Ware geloof wordt echter geoefend door de onmogelijkheid van mijn kant heen op de verdienste van de Christus. Dat geloof rust niet in eigen-gerechtigheid en eigen-vroomheid. Bij trappen en in verschillende mate leert Gods kind ook deze vrucht van de ten hemel gevaren Christus kennen voor zijn eigen leven.

Zalig, die uit God in Christus rechtens de poort ontsloten mag krijgen om vervuld te worden met deze geloofswetenschap: mede-gezet in de hemel! Misschien zegt u wel: dit durf ik niet te zeggen. Daar zijn er, die daar op zien, van wie de armen te kort zijn om dit te omhelzen.

Let nu eens op twee dingen. Allereerst begint de Heere hiermee? Hij begint met levendgemaakt met Christus. Werd dit nieuwe leven reeds uw deel? In de kennis van eigen nood en dood. In de uitgangen naar den Heere.

Maar nu in de tweede plaats: de Heere heeft er lust in, dat het nieuwe leven tot de kennis van Christus en van de vruchten van Zijn werk wordt gebracht. Daartoe oefent Hij het leven langs de weg des geloofs. En dat is een weg van verliezen. Een weg van het kwijtraken van alles, wat ik buiten God en Christus als grond zoek, om voor God te bestaan. Schuw die weg niet, al gaat deze ook tegen alles van onszelf in. Houd aan en de Heere zal op Zijn tijd de verborgenheden des geloofs — ook deze — schenken.

Heel erg voor allen, die rustig voortleven zonder te zoeken deze wonderen van Zijn werk. De ten hemel gevaren Zoon van God wordt u gepredikt. De vruchten van Zijn hemelvaart worden u in rijkdom voorgesteld. Weet wel, wat het betekent, als we op zo grote zaligheid geen acht slaan. God heeft ons een tijd gegeven in dit leven om Hem te zoeken. Laat het dan toch op uw hart gebonden zijn in den Heere alles te zoeken. Nog nooit heeft Hij veracht degenen, die het in oprechtheid om den Heere te doen is. „In Christus Jezus”. Dát blijft waar. Alleen in Hem zijn de Zijnen gezet in de hemel. De strijd hier moet nog gestreden worden tot het laatste toe.

Maar toch... hoe vaak zij het bederven en

VAN DE ADMINISTRATIE

Na de Ontmoetingsdag in Sliedrecht mochten wij nog enkele nagiften ontvangen, via Ds. Blom f 25,- N.N. te M. f 100,- en 1 x f 20,-, 1 x f 15,-, 1 x f 10,-, totaal f 170,- als nagiften Ontmoetingsdag. Voorts nog aan overbetalingen en giften f 113,50. Via J. v. Heeteren 1 x f 20,- 1 x f 10,-, terwijl een abonnee uit K. f 100,- gireerde voor 1976 (dus f 90,- extra). Met elkaar een flink bedrag extra (f 413,50), daarvoor onze dank. 8' nieuwe abonnees konden weer genoteerd worden, wat steeds weer een dankbaar werk is. Wie verrast ons D.V. een volgende maal?

Voor de arbeid van Ds. den Butter ontvingen wij nog een gift van f 100,-.

Adm. „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74 Alphen aan den Rijn. Giro 70 43 50.

met schaamte over hun afmakingen onder de Heere moeten buigen, zij zullen komen dáár, waar Hij is.

De waarborg daarvoor is de hemelse Hogepriester, Die het eenmaal bad: „Vader. Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt...”

D. Slagboom,

GEBONDEN JAARGANGEN

Verschillende lezers zonden mij hun ex. van de jaargangen 6 tot en met 10. Die heb ik voorzover nodig gecompleteerd. De jaargangen zijn inmiddels in één band gebonden. Ik kan die dus toezenden aan de eigenaren. De kosten van verzending zijn tegenwoordig erg hoog. Daarom zou ik dit willen voorstellen: ik neem ze DV mee naar Kampen om ze op de ontmoetingsdag te overhandigen. Moch iemand er prijs op stellen, dat ik zijn exemplaar opzend, laat hij mij dat dan even berichten. Dan hoop ik voor spoedige toezending zorg te dragen. Wat de kosten zijn weet ik nog niet, omdat ik de rekening nog niet heb ontvangen.

B

ONTMOETINGSdag te KAMPEN

D.V. hopen we op zaterdag 28 augustus a.s. de volgende ontmoetingsdag te houden, weer te Kampen. Vorig jaar kwamen we daar ook samen. Dat is goed in de smaak gevallen. Kampen ligt gunstig, vooral voor bezoekers uit het noorden. Het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente is uitstekend geschikt voor ons doel. De omgeving is prachtig, zodat de bezoekers bij gunstig weer vlak bij het kerkgebouw van de schoonheid van de natuur kunnen genieten er daar elkaar kunnen ontmoeten.

Bij ongunstig weer of als men liever in het kerkgebouw blijft is er gelegenheid om daar het brood te nuttigen, dat men meegebracht heeft koffie of frisdrank te drinken, die daar verkrijgbaar zullen zijn, en met elkaar samen te spreken. De kerkeraad van de Gereformeerde Gemeente was weer zo welwillend het kerkgebouw te onzer beschikking te stellen, waarvoor we erg dankbaar zijn.

Als sprekers staan op dit ogenblik genoteerd achtereenvolgens de predikanten Blom, Slagboom, Kok, van Leeuwen, Tanis en Van der Ent. Mochten er sprekers uitvallen dan hopen we te kunnen beschikken over invallende predikanten. Het is D.V. al over drie maanden, vlak na de vakantietijd. Het is dus wel zaak om nu al voorbereidende maatregelen te treffen. De bedoeling van dit stukje is o.a. ook om allen daartoe op te

wekken. Steeds weer is de algemene indruk van de bezoekers van een ontmoetingsdag: het was een fijne dag. Daarom komen er steeds veel bezoekers op onze ontmoetingsdagen, die we er al eerder gezien hebben. Daarom hopen we, dat we hen in Kampen weer zullen mogen begroeten. En met hen ook vele nieuwe bezoekers, oud en jong. Dat hoort bij de goede traditie, dat de jeugd op onze dagen goed vertegenwoordigd is.

B.

HET EVANGELIE VAN CHRISTUS

48

Het kan ons nu niet onbekend zijn, dat wij in de Schrift altijd weer gewezen worden op een schrille tegenstelling. Het is dood of leven, vloek en zegen, licht en duisternis. Daar zijn twee wegen, de weg van de wet der zonde, en de weg van de wet der liefde. Een derde weg is er niet! Het gaat in ons leven om Gods Koninkrijk dat eeuwig en heerlijk is. En dan wordt het ons duidelijk gezegd, wie dat wel en wie dat niet beerven zal.

En in die erfenis gaat het in de eerste plaats om de band des bloeds. Het is de adeldom van het bloed dat hierin beslist. Want Christus heeft in de staat van Zijn bloedig lijden en sterven deze erfenis verdiend en vermaakt aan alle wettige erfgenamen, door de innerlijke geloofsgemeenschap met Hem. En dat openbaart zich in de vrucht van het leven der genade, daar zij geleid worden door de Geest.

Wordt de leiding des Geestes gemist, door voort te leven in onbekeerlijkheid des harten, dan is dat het zijn onder de wet. Een leven vanuit de wet van Adam als wet van het verbroken werkverbond, waarin is de kracht der zonden. Die ons als werken des vleses, zo duidelijk in haar boosheid getekend worden door de apostel.

„De werken des vleses nu zijn openbaar; welke zijn overspel, hoererij, onreinigheid, ontuchtigheid, afgoderij, venijngeving, vijandschap, twisten, afgunstigheden, toorn, gekijf, tweedracht, ketterijen, nijd, moord, dronkenschappen, brasserijen, en dergelijke; van dewelke ik u tevoren gezegd heb, dat die zulke dingen doen, het Koninkrijk Gods niet zullen beërven.”

In de dienst der zonde brengt de mens met zijn leven uit de wortel van eigengerechtigheid, de erfenis van Gods Koninkrijk ten offer. En dat is de kern der zaak waarom het gaat in het overhandigen van deze schuldbrief. Geleefd te hebben en nog te leven op de erve van Gods Koninkrijk met de belofte dat te zoeken, waarvan belijdenis werd afgelegd en dan Gods Koninkrijk niet te zoeken. Waaraan het derven van deze kostelijke zaak is verbonden, werd de Galaten met ernst op het hart gebonden.

Vanuit de prediking van ons leven komen we voor de vraag te staan vanuit het Woord des Heeren: Kan ik zo Gods Koninkrijk beërven? Heeft de grote Koning wel de hoogste plaats in mijn hart en leven. Want de boom zal vanuit zijn vrucht gekend worden. Het werk des Geestes openbaart zich in de vrucht des Geestes. Een goede boom brengt goede vrucht voort. Maar als de apostel de werken des vleses heeft veroordeeld en betuigt dat daarmede Gods Koninkrijk niet is te beërven, dan zegt hij niet, dat het wel beërfd zal worden zo wij in dat kwaad niet blijven leven. Want de Schrift leert ons, dat degenen die het goede gedaan hebben van Gods eeuwig Koninkrijk deelgenoot zullen worden.

„Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid.”

Hoe heerlijk toch zijn de vruchtbaarmakende werkingen van de Geest voor hart en leven. Het betaamt ons er mede in de Heere te eindigen, met de uitroep: „O dat mijn Liefste tot Zijn hof kwam, en ate Zijn edele vruchten.”

Het zijn vruchten waarvan uit Adam geen spoor te vinden was in het hart. „Wat vrucht dan had gij toen van die dingen, waarover gij u nu schaamt?” Want het einde van die stinkende vrucht is de dood. En vandaar de schrille tegenstelling: „Maar nu, van de zonde vrijgemaakt zijnde, en Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uw vrucht tot heiligmaking, en het einde het leven.”

En dat is het nu, geleid te worden door de Geest. Waarop volgt: „zo zijt gij niet onder de wet.” De wet van het verbroken werkverbond, die is de kracht der zonde. Want in het wandelen door

de Geest, is het een wandelen in Christus. En in Hem heeft de wet niets tegen u, daar Hij de wet verheerlijkt heeft met Zijn volmaakte gehoorzaamheid.

En toch is Gods kind met al die zegeningen nog een verdorven mens, die daarvoor ten volle verantwoordelijk staat. „Maar die van Christus zijn,” zegt de apostel, „hebben het vlees gekruisigd met de bewegingen en begeerlijkheden.” En dat kan alleen door de Geest, om in de kracht van de gekruiste Christus de oude mens te kruisigen. Want in de staat der genade zijn wij met Christus gekruist en van daaruit en door Zijn kracht wordt in het geloof de oude mens gekruist met zijn boze lusten. In Hem is door Zijn kruis de kracht der zonde gebroken en de schuld der zonde verzoend, opdat wij in die geloofsgemeenschap ons verdorven bestaan zouden kruisigen, om in Hem te wandelen op de weg van heiligmaking als kinderen des lichts.

„Indien wij door de Geest leven.” En daarop hebben wij te letten in het licht der Schrift. Want in al de oefeningen van het geestelijke leven zijn wij afhankelijk van de Geest.

Het gaat om het geestelijk denken vanuit de Heere en dat is vanuit Zijn volheerlijke heilsopenbaring. En vanuit dat geestelijk denken is het geestelijk geloven om de Heere te loven in het bidden en spreken. Het is een staan tot lof van Zijn Naam, op de voetbank van Zijn voeten. Hiskia zeide: „De levende, de levende, die zal U loven, gelijk ik heden doe.”

„Indien wij door de Geest leven, zo laat ons ook door de Geest wandelen.” En dat wandelen is een wandelen in de weg van Gods inzettingen. Want in het wijken daarvan lag het beginsel van het gaan op het verkeerde spoor. Het was bij velen niet meer een wandelen in het licht van Gods inzettingen, om Hem daarin te mogen ontmoeten. Maar een gaan op het kromme pad van een eigenwillige godsdienst, tot grote schade van het geestelijke leven. En al scheen dat op zichzelf nog zo onschuldig te zijn, het wezen der zaak werd er door aangetast, zodat het ongenoegen Gods er op rustte. Door het bloed van een godsdienstige besnijdenis, werd het dierbaar bloed van Christus onrein geacht en dat werkte de zonde in de hand.

Wandelen geeft vermaak te kennen, daar ligt geen arbeidscontract aan ten grondslag. Want Christus heeft de zaligheid verdiend. „Die niet werkt, maar gelooft in Hem die de goddelozen rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid.” Opdat wij in Zijn kracht zouden wandelen op de weg van heiligmaking.

„Laat ons niet zijn zoekers van ijdele eer, elkander tergende, elkander benijdende.” Maar dat wil niet zeggen dat we de plaats der ere niet mogen zoeken. Het zoeken van Gods gunst en goedkeuring in de weg der gehoorzaamheid is Gode welbehagelijk. „Want die Mij eren, zal Ik eren; maar die Mij versmaden zullen licht geacht worden.” En deze eer is kostelijk, daar het de grootste eer is te mogen delen in het licht van Gods vriendelijk aangezicht.

Maar in het zoeken van ijdele eer is de mens zichzelf en anderen niet tot zegen, doch tot grote schade. En dat in tegenstelling met Daniël, die in zijn verootmoediging tot eer van de Heere een zeer gewenste man genaamd werd door de Heere.

Galaten 5:19.

R. Kok.

DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS

2

Het is de moeite waard na te gaan, hoe ons leerboek tot stand gekomen is. We ontdekken daarin Gods trouwe zorg voor Zijn kerk. Voor de kerk in de 16e eeuw en de kerk van vandaag. Zoals bekend is, draagt ons leerboek de naam van „Heidelbergse Catechismus”. In de plaats Heidelberg is de Catechismus destijds opgesteld. Heidelberg, nu nog een bekende plaats in Duitsland, behoorde eenmaal tot het keurvorstendom de Paltz. In 1556 werd Otto Hendrik keurvorst van de Paltz. Zijn regeringsperiode duurde maar zeer kort. Slechts drie jaar heeft hij geregeerd. In die korte tijd van zijn regering heeft hij kunnen bewerkstelligen, dat in zijn rijk de invloed van het calvinisme groter werd.

de universiteit te Heidelberg werden gereformeerde professoren benoemd en in verschillende Paltzische gemeenten een gereformeerde predikanten. Na zijn heengaan nam die invloed nog toe. Door Gods voorzienig beleid kwam Frederik III aan de regering. Zijn vader Paltzgraaf Johan II liet zijn

zoon streng opvoeden. Hij moest een trouw zoon der Rooms-Katholieke kerk worden. Hij moest een felle tegenstander van de hervorming worden. Maar de mens wikt en God beschikt. Reeds in zijn studietijd kwam hij tot de overtuiging, dat de Heilige Schrift de enige bron der waarheid was en door Gods genade leerde hij Christus was door Gods genade kennen. Hij werd 'n openlijke belijder van de waarheid Gods, gesteund door zijn vrouw, die ook van harte geloofde in het evangelie Gods. In 1559 werd hij de opvolger van Otto Hendrik. Hij was toen 44 jaar. Een historieschrijver zegt van hem: „Hij wordt geroemd als „een der edelste en voortreffelijkste vorsten, die immer in Duitsland regeerden, even vroom van hart als ontwikkeld van verstand, bedachtzaam in het nemen van plannen, krachtig in het uitvoeren ervan, matig en arbeidszaam, een vijand van zinnelijk genot, weelde en gemak, vriend van waarheid en godzaligheid, naarstig onderzoeker van Gods Woord en van de geschriften der voornaamste godgeleerden, met een warme, edele, onbewegelijke liefde en standvastigheid gehecht aan hetgeen hij voor waarheid erkend en aangenomen had”. Veel contact had hij met de professoren te Heidelberg; Bijzonder met Zacharias Ursinus en Caspar Olevianus. Aan hen had hij de opdracht gegeven om een catechismus samen te stellen.

Frederik zag de noodzaak in van een catechismus, waaruit het volk en bijzonder de jeugd kon worden onderwezen in de gereformeerde leer. Het geestelijk welzijn van zijn volk ging hem bijzonder ter harte. In zijn keuze blijkt duidelijk, dat hij zich niet blind staarde op geleerdheid alleen. Nu is geleerdheid op zich geen verwerpelijke zaak. Maar men kan veel geleerd hebben en toch niet bekeerd zijn. De genoemde mannen waren theologen in de bijbelse zin van het woord. Zij waren bekwame en van God geleerde mannen. Bedeeld met genade en gaven. Op hun betrekkelijk jonge leeftijd, Ursinus was 28 en Olevianus 26 jaar, waren zij rijp van geest door geloofskennis en levenservaring. Beide mannen hebben de kerk van hun tijd gediend. Beide hebben een leerboek samengesteld, wat vandaag nog grote waarde heeft. Onmisbaar voor het positieve gereformeerde volksdeel.

Aan zulke personen heeft de kerk vandaag behoefte. De geleerdheid, de wetenschap is geweldig toegenomen, maar de doorbraak, de afbraak ook. Hoe wordt er niet met het Woord van God omgegaan. Hoe wordt het mes van de critiek er niet ingezet. Welke stellingen worden er niet geponeerd. Welke uitspraken worden er niet gedaan. Het lijkt alsof nu het licht pas is opgegaan. Maar het is niet het licht van Gods Geest, het is licht van de rede.

Alle geloofs-, alle leerstukken worden onder de loup genomen. Wat het voorgeslacht altijd als waarheid naar Gods Woord heeft beleden, wordt gesteld onder de noemer „traditie”. En van traditie moeten we af. De belijdenis der kerk heeft daarom ook niet meer die waarde, die zij altijd heeft gehad. Tegen verschillende uitspraken heeft men bedenkingen, met sommige uitspraken heeft men moeite. De praktijk zal wel laten zien, wat de uitwerking daarvan zal zijn. Wie nu de belijdenis serieus toetst aan Gods Woord, moet tot de overtuiging komen, dat hetgeen in de belijdenis is vastgelegd, gegrond is op Gods Woord en geput is uit het Woord. Iemand heeft eens gezegd: „de belijdenis is een gids, die ons leidt, de weg wijst, de gevaren aantoonst en ons waarschuwt voor afronden. Wij staan, met onze belijdenis, ook op de schouders van ons voorgeslacht, omdat dezelfde dwalingen altijd weerkeren in een ander gewaad”. De belijdenis is niet maar een persoonlijke opinie, of een machteloze formule. Een eigentijdse verwoording. Zij zegt, met andere woorden, wat de Schrift zegt. En daarin ligt haar kracht. Ook de kracht van ons oude leerboek, dat geworden is één van de belijdenisgeschriften der kerk. Laten wij, die door Gods voorzienig beleid, de schatten der vaders bezitten, die schatten niet vertrappen noch verachten, maar waarderen en bewaren. En onder het lezen, het bestuderen ervan kome apostolische woord ons voor de aandacht: „Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling”. kan ook gezegd worden van Zacharias Ursinus en Caspar Olevianus. In het volgende artikel zullen we dit aantonen.

M. C. Tanis.

NAAR DE KATECHISATIE

(190)

VAN DE KERK (3)

We hebben van de eigenschappen der Kerk besproken haar e e n h e i d. „In enigheid des waren geloofs”. Zij betreft dus de l e v e n d e kerk, Gods kinderen, door Woord en Geest vergaderd, beschermd en onderhouden.

We merkten in onze vorige les op, dat deze levende kerk zichtbaar openbaar wordt als „instituut”, als openbaring naar buiten door ambten en bedieningen. We schreven daarbij, dat we de „verborgen” zijde van de ware Kerk, de uitverkorenen, niet mogen scheiden van de kerk, zoals die naar buiten zich openbaart in haar instituut. Het zijn dus geen twee kerken, die met elkaar niets te maken hebben. Anderzijds is er toch een onstellige misvatting hierover. Dat men namelijk de kerk als instituut, waarin ook „dode” lidmaten, onbekeerden, zich bevinden, gaat vereenzelvigen met de Kerk naar haar verborgen zijde, de Kerk, zoals God die kent en uitverkoren heeft. In een artikel over „sterken en zwakken in de Gemeente” uit één onzer kerkbladen, van 26 Jan. 1973, lezen we het volgende:

„Paulus zegt als 't ware: Jongelui, als de ouderen in de kerk graag alleen de oude psalmen zingen en niet voelen voor allerlei vernieuwingen, wordt dan niet kwaad op ze en kijk niet op ze neer, maar weet, dat zij als zij dit afwijzen, dat doen, omdat ze leven willen voor de Heere! En ouderen, als de jongeren graag eens een gezang of een lied zingen, als zij graag eens wat afwisseling zien in de kerkdiensten, als hun leven anders is dan u altijd gewend bent geweest, toe, veroordeel ze dan niet, want ook zij willen de Heere Jezus liefhebben en zij denken en menen op deze manier voor de Heere te leven.

We moeten leren om niet zo krampachtig vast te houden aan onze eigen standpunten, als dat het eind van alle tegenspraak is. „Hetzij wij leven, hetzij wij sterven, wij zijn des Heeren”.

„Wij zijn van de Heere”: dat is de grond van ons kerk-zijn en van ons gemeente zijn.”

Me dunkt, dat hierover commentaar overbodig is. Komt hierin niet uit, dat men het „instituut” der kerk, dus de kerk in haar openbaring naar buiten en waarin zich „dode” en „levende” lidmaten bevinden, wil vereenzelvigen met het „wezen” der Kerk, de ware christ-gelovigen? Valt hier niet de onderscheiding geheel weg? Dan leren Schrift en Belijdenis toch zeker wel anders. Met „Wij zijn des Heeren” uit die tekst bedoelt Paulus toch zeker wel de ware gelovigen, Gods kinderen. En dan beschouwen we ren Gods”. En nu zal men dat theoretische wel toestemmen, maar in de praktijk gebeurt dit toch wel. En dat is misleidend. Daarom is de „onderscheidende” prediking zo noodzakelijk, waarin dood en leven, zegen en vloek, schuld en genade, voorgesteld worden.

Maar, keren we terug tot de verdere behandeling van de eigenschappen der Kerk.

Wat moeten we verstaan onder „Ik geloof een heilige... Kerk?”

De Kerk naar haar wezen is dus „heilig”. Wil dat zeggen, dat Gods kinderen als „heilig” zonder zonde zijn? Dat leren wel de „perfectionisten” of „volmaaktheidsdrijvers”. Ook de pinkstergemeenten beweren dit en wel op grond van het nieuwe beginsel der genade, in de „nieuwe mens” gelegd door de Heilige Geest. Dan krijgt de „oude” natuur wel als het ware de doodsteek, maar haar na-werking van die oude natuur, het verdorven bestaan, doet zich nog wel gelden, wat Gods kinderen met smart moeten ervaren en belijden.

Een „heilige” Kerk wil zeggen, dat zij „in-Christus” heilig is en dat betreft dan haar staat als zodanig. De apostel spreekt van „geroepen heiligen” in dit verband. Zij zijn „Zijner heilichheid deelachtig geworden.” „In Christus” is de Kerk heilig, ja, volmaakt! „Een enige is Mijn duive, Mijn volmaakte”, zo lezen we in Hooglied 6:9a.

Gods Geest werkt in de levendmaking van de zondaar het „beginsel” van heilichheid als het „nieuwe” beginsel. Nu is de b e l e v i n g van dat nieuwe beginsel hier ten dele. Dat raakt de s t a n d van Gods Kerk, van Gods kinderen. En dat standelijke leven is een beleving van op en neer. Paulus verklaart dat duidelijk in Romeinen zeven. Daar lezen we in vers 19: „Want het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik.” En in vers 23:

„Maar ik zie een andere wet in mijn leven, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is.” De apostel belijdt dan „Ik, ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?” Maar dan mag hij ook zijn ogen slaan op Christus, wanneer hij betuigt: „Ik dank God, door Jezus Christus, onze Heere.”

Naar dit nieuwe beginsel van heilichheid zal Gods kind dan ook kennen een innerlijke afkeer van alle onheilichheid en een hartelijke lust tot heiliching des levens. Ook in dit verband schrijft Paulus in Philippensen 3:12: „Maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus gegrepen ben.”

Naar de beoefening van dit nieuwe beginsel heeft Gods kerk dan ook haar eigen leven, d.w.z. een leven niet van haarzelf, maar krachtens de normen en beginselen, die de Heere gegeven heeft in Zijn Woord en Wet. De Kerk heeft haar e i g e n p l a a t s in deze wereld. Dat lezen we in Openbaring 12:6: „En de vrouw vluchtte in de woestijn, alwaar zij een plaats had, haar van God bereid, opdat zij haar aldaar zouden voeden duizend twee honderd zestig dagen.”

Toch probeert de duivel als de oude slang de Kerk van haar plaats af te voeren en wel door achter de vrouw water als een rivier uit haar mond te werpen, opdat hij haar door de rivier zou wegvoeren. (vers 15).

Dat zien we duidelijk toegespitst in onze tijd. Op allerlei listige wijzen tracht satan de Kerk af te voeren van haar plaats via de moderne communicatie-middelen als radio, film, televisie, pornografische lectuur, pers, enz. waardoor de meest verderfelijke theorieën en praktijken als normaal, cultureel en zogenaamde menswaardige vrijheid worden gepropageerd en daartoe aangezet. Denk ook aan de abortus-pleging, homofiele praktijken en die van euthanasie (een eind te maken aan het lijden of aan de nare gevolgen van de ouderdom van de mens).

We zien al meer de kerkelijke mensheid meegaan in het verlaten van de beginselen en normen, welke de Heere in Zijn Woord en wet duidelijk stelt en een zich aanpassen aan al wat deze dingen betreft, zelfs aan de communistische beginselen.

Maar de Heere zegt in Zijn Woord: „En haat ook de rok, die van het vlees besmet is.” En: „Heb de wereld niet lief.” Zo ook bij monde van de apostel in Efeze 5:1 roept de Heere de gelovigen van Efeze's gemeente toe: „Zijt dan navolgers Gods, als geliefde kinderen.” en in vers 7:8: „Zo zijt dan hunne medegenoten niet. Want gij waart eertijds duisternis, maar nu zijt gij licht in den Heere: wandelt als kinderen des lichts.”

Wat is er helaas bij hen zeer veel verslapping en lauwhed. Daarom is een dagelijkse bekering al-lesszins noodzakelijk.

Zo roept de Heere Zijn kerk het toe: „En hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen: waakt!” (Markus 13:37).

E.

v. L.

NA TIEN JAREN

3

Na de uitbreiding van de commissie ontvielen ons twee predikanten. Ds. C. Smits, die jarenlang voor de meditaties zorgde, vertrok naar Clifton in de Verenigde Staten en Ds. Baan ging na een langdurig ziekbed in de rust, die er overblijft voor Gods volk. Beiden waren gewaardeerde medewerkers.

Bij onze commissie leefde niet de noodzaak om terstond de redactie weer aan te vullen. De verschijning van het blad kon immers gewoon doorgaan. Wel had de aanvulling van de redactie de voortdurende aandacht. Meermalen hebben we ook een beroep gedaan op predikanten om artikelen voor ons blad te schrijven, soms met resultaat. Dankbaar maken we melding van het feit, dat Ds. Tamminga te Grand Rapids inder tijd toestemming gaf om artikelen van hem uit The Messenger over te nemen. En dat we nu door de medewerking van Ds. C. Pronk te Grand Rapids artikelen van hem in ons blad kunnen opnemen. En dat nu ook Ds. Tamminga voor ons blad schrijft. Zo nu en dan hebben andere predikanten voor een meditatie gezorgd. En af en toe krijgen we wel eens artikelen van anderen.

We dragen als commissie van redactie grote verantwoordelijkheid. We mogen nooit uit het oog verliezen, dat we in feite, al is het dan niet formeel, toch onze opdracht ontleen aan de samenvergaderende afgevaardigden, die verschillende

kerkeraden vertegenwoordigen. We begeren in overeenstemming met de gezindheid en gevoelens welke in die vergadering heersten onze arbeid voort te zetten.

Dat is richtsnoer voor heden en toekomst. Het gaat er om dat ons blad ook in toekomst het vertrouwen houdt. Het blad moet de handhaving van de oude gereformeerde beginselen blijven bevorderen.

Inmiddels is Ds. M. Vlietstra, thans te Bunschoten, tot lid van de commissie van redactie toegetreden. We hebben daar een poos geleden met blijdschap in ons blad kennis van gegeven.

We komen nu tot een ander punt, namelijk de ontmoetingsdagen.

Al lang voordat het zover was werd in commissie-vergaderingen gesproken over andere mogelijkheden om ons doel te behartigen dan alleen door de uitgave van het blad. Ds. Baan was het, die gepleit heeft voor landelijke en regionale samenkomsten, waarvan de opzet zou zijn, zoals die van het begin af al is. Daar hoeven we niets van te zeggen.

Evenals bij het blad kwam de vraag naar voren of het houden van ontmoetingsdagen zou aanslaan. Dat deze vraag intussen bevestigend is beantwoord is duidelijk. Er bleek behoefte te zijn om elkaar als gelijkgezinden te ontmoeten. Men wilde de sprekers, die men mogelijk alleen uit het blad kende horen spreken. Men had en heeft vertrouwen in wat naar voren wordt gebracht. De schrijvers in en de lezers van „Bewaar het Pand” en de sprekers op en de bezoekers van de ontmoetingsdagen horen bij elkaar. Er is een sfeer en besef van onderlinge saamhorigheid.

In het blad wordt getracht naar voren te brengen wat naar Gods Woord is en het hart raakt van hen die het blad lezen. Dat geldt ook op de ontmoetingsdagen. Daardoor zijn we gebonden aan een bepaalde kring van sprekers. Dat is ook het geval om een andere reden, maar daar hopen we ook nog wel over te schrijven.

De commissie van „Bewaar het Pand” — of eigenlijk het bestuur van de stichting, maar daar hebben we nog niet over gesproken en daarom blijven we nog maar schrijven van de commissie — tracht voortdurend ook andere sprekers aan te trekken. Uiteraard zoeken we dan sprekers van wie bekend is, dat zij achter ons streven staan. Het doet ons goed, dat er op de elf ontmoetingsdagen, die tot nu toe gehouden zijn, verschillende sprekers zijn geweest, die niet tot de commissie van redactie behoren.

Maar nu nog één zaak, namelijk de stichting „Stichting Bewaar het Pand”.

Toen onze commissie begon te werken waren de leden persoonlijk aansprakelijk, wanneer er een tekort zou ontstaan en de uitgave van het blad zou moeten worden beëindigd. Zo ver is het gelukkig nooit gekomen. De eerste jaren konden afgesloten worden zonder tekorten. Maar enige reserve was er praktisch niet.

Later kwam het blad er wat gunstiger voor te staan, in hoofdzaak dank zij de giften en de collecten. Er kwam een batig saldo, dat ten goede had kunnen worden gebracht van de leden van de commissie van redactie, want zij gaven het blad uit. Dat was echter nooit de bedoeling geweest en dat zou geen van de commissie-leden begeren hebben. Dat vroeg dus om een betere regeling.

Daar kwam nog iets anders bij. Het bleek, dat er lezers waren, die niet alleen door een abonnement en/of giften de uitgave van het blad wilden steunen, maar die er ook over dachten om een bepaald bedrag aan het blad na te laten. Maar hoe zou dat geregeld moeten worden? Dit was de vraag waar de commissie voor kwam te staan. Toen hebben de leden van de commissie besloten een stichting in het leven te roepen en van die stichting de uitgave van het blad en het organiseren van de ontmoetingsdagen en eventueel nog andere activiteiten te doen uitgaan. Dit kreeg zijn beslag bij notariële akte van 22 maart 1971. Op aandrang van ministeriële zijde werden er in 1972 nog enkele wijzigingen in de stichtingsakte aangebracht, die hier voor ons niet van belang zijn.

Indertijd hebben we al op deze stichting geweten. Dat is nu al weer enkele jaren geleden. Daarom willen we nu enkele artikelen van de stichtingsakte laten volgen.

Maar dat moet wachten tot een volgend nummer.

B.

JAARBOEK 1976

Het jaarboek van de Christelijke Gereformeerde kerken in Nederland voor het lopende jaar is verschenen. Het kan intussen in de handen zijn van hen, die op het bezit prijs stellen. Er wordt wel eens de gedachte geuit, dat het jaarboek alleen is voor dominees en andere ambtsdragers en eventueel andere belanghebbenden. Dit kunnen er adressen en allerlei andere gegevens uit putten. We willen niet ontkennen, dat voor een bepaalde categorie mensen een jaarboek onmisbaar is. Zij grijpen er telkens naar, nu eens hiervoor en dan weer daarvoor. Maar we menen toch, dat een jaarboek ook voor vele anderen waarde heeft. Dan hebben we het oog op hen, die belangstelling hebben voor de gang van het kerkelijke leven. We willen daaraan dadelijk toevoegen — we hebben dat al eerder opgemerkt — dat voor niet — direct — belanghebbenden bij de feitelijke gegevens een jaarboek vroeger veel interessanter van inhoud was. Toen waren er ook wel de officiële gegevens, maar achterin het boekje stond allerlei wat meer op het geestelijke vlak lag. We hebben altijd nog in de gedachte om de oude jaarboekjes eens door te lopen en daaruit een en ander over te nemen in ons blad.

De samenstellers besteden uiteraard veel arbeid aan zo'n uitgave. Het gaat er om de officiële gegevens zo nauwkeurig mogelijk te vermelden en zoveel mogelijk tot de laatste tijd bijgewerkt. Het blijkt echter altijd weer, dat een jaarboek al bij de verschijning niet bij is. Daar kunnen de samenstellers natuurlijk niets aan doen. Als het wijziging van het scribaat enz. betreft is het niet zo erg, want ons kerkelijk orgaan is er goed voor ons op de hoogte te houden van mutaties. Maar wanneer het gaat b.v. over predikanten, die nog vermeld staan als werkzaam in actieve dienst, terwijl ze intussen al overleden zijn, is dat wel wat pijnlijk. Dat is dit jaar wel erg treffend. In korte tijd na elkaar gingen de predikanten Sneep, van der Zaal en Op den Velde heen. We zien daarin weer, dat het leven doorgaat en dat ook zij die in het kerkelijke leven een plaats innemen er even later niet meer zijn. En dan komt er later vaak bij, dat aan hen die heengingen niet meer gedacht wordt. Zo viel het ons op, dat op blz. 182 vermeld wordt, dat in 1950 5 studenten bevorderd werden tot kandidaat in de theologie en beroepbaar gesteld. Dat is niet juist, want er waren er 6. We missen de naam van de latere Ds. Joh. de Waal, die laatstelijk predikant van Klundert was en in 1963, toen hij in Canada vertoefde, plotseling stierf.

Op blz. 5 staan belangrijke kerkelijke data. We missen daaronder onze ontmoetingsdagen, die al jarenlang gehouden worden op de zaterdag na Pasen en de vierde zondag in augustus. Dat achten we een achterstelling bij bondsdagen van vrouwen- en andere verenigingen. Dit valt te meer op, omdat ons blad „Bewaar het Pand” wel onder de periodieken wordt vermeld.

Wie van statistieken houdt kan terecht op blz. 98-100. Daar vinden we gegevens omtrent het aantal leden en doopleden, mutaties enz. Alleen kenbare gegevens worden in statistieken vastgelegd. Ze zeggen niets omtrent de vraag in hoeverre het levend lidmaatschap van de kerk wordt gevonden.

Op de blz. 120-123 is een necrologie van predikanten, die de Chr. Geref. kerken gediend hebben na 1892, opgenomen. Daaronder staan vele predikanten vermeld, die vooral de ouderen onder onze lezers goed gekend hebben. De lijst wordt van jaar tot jaar langer. Dienaren vallen weg. Gods werk gaat geukig door. De oogsttijd is gekomen. De Heere geve ons te verstaan, wat de Heere Jezus Zijn discipelen voorhield: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige; bidt dan de Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitschijnt.

Op blz. 151 en volgende worden algemene verenigingen vermeld. Het zou wel in de lijn liggen wanneer in volgende jaarboeken ook onze stichting „Bewaar het Pand” werd vermeld.

Ook de corresponderende kerken worden vermeld. Allereerst de Free Reformed Churches of North America. De naam lijkt ons niet helemaal juist weergegeven. In de kop van The Messenger staat: organ of the Free Reformed Church of North America. We vinden bij de gegevens niets vermeld omtrent studenten en opleiding, ook niets omtrent het verenigingsleven, dat er toch wel is. Juist t.a.v. de Free Reformed Church achten we dit wel van belang, omdat er met deze

kerkgroep veel nauwer banden bestaan dan met andere kerken, waarmee de onze in correspondentie staan.

Er volgt een artikel: het jaar 1975. Daarin worden allerlei zakelijke en persoonlijke gegevens verwerkt. Onder de personen, die hier genoemd worden vinden we ook onze medewerker Ds. R. Kok Sr. Hij stond in 1975 zestig jaar in het ambt van dienaar des Woords en hij mag ondanks zijn hoge leeftijd nog steeds in actieve dienst werkzaam zijn. Ook voor ons blad mogen we altijd op zijn trouwe en gewaardeerde medewerking rekenen.

In het jaarboek is een In memoriam opgenomen. Drie predikanten gingen in 1975 heen.

Wat voor kerk is de Igreja Evangelica Reformada no Brasil? Zo luidt de titel van een bijdrage van Ds. B. Witzier, die deze kerken dient.

Het slotartikel is van de hand van Prof. Dr. W. H. Velema. Hij schrijft over De Gereformeerde Sociale Academie te Ede. Prof. Velema zegt, dat het aantal studenten per augustus 1976 zal uitgroeien tot 500 en het aantal docenten tot 35. Het blijkt wel dat deze academie in een dringende behoefte voorziet. We willen een gedeelte van het artikel van Prof. Velema overnemen. Hij schrijft:

„Een uitdagende zaak.

Het laatste gezichtspunt waaronder ik iets over de Sociale Academie wil schrijven is dat van de uitdaging die in de opdracht en aanpak van dit stuk werk gelegen is.

Het is duidelijk dat in onze tijd het onderwijs bloot komt te staan aan de poging er een instrument van te maken tot verandering van de samenleving. Die verandering wordt ons reeds enige jaren met zoveel klem aangeprezen als noodzakelijk voor de toekomst van land en volk, dat — vrees ik — velen gaan geloven dat men niet zonder die verandering kan. Men komt dan zo in de ban van de noodzakelijkheid van veranderingen, dat men het daarachterliggende recept voor de veranderingen er maar bij neemt. Dan sluit men zijn oog voor het feit, dat deze maatschappij-kritiek ideologisch gekleurd is. Zij wil een radicale omwenteling in de verhouding van enkeling en samenleving. Dat vooral is het punt waar de ideologie om de hoek komt kijken. De samenleving, de gemeenschap krijgt overheersende betekenis. Recht en plicht van de enkeling wordt daaraan ondergeschikt gemaakt. Men moet het pleidooi voor nivellering — niet alleen wat de inkomsten betreft — zien als een onderdeel van de poging om een gelijkgeschiktheid te bewerken, waarbij de gemeenschap overheersend kan worden.

Het is te verwachten dat de sociale academies bij deze verandering van de samenleving haar rol zullen spelen.”

Tot zover Prof. Velema. Waakzaamheid en gebed zijn nodig. Ook op ander gebied.

Het jaarboekje is op de gewone wijze uitgegeven en kost f 7,25.

B.

VOOR DE JEUGD

BESTE JONGELUI!

Gideon 67

„Hij daarentegen zeide tot hen: Wat heb ik nu gedaan gelijk gijlieden? Zijn niet Efraïms nalezingen beter dan de wijnoogst van Abiëzer? God heeft de vorsten der Midianieten Oreb en Zeëb in uwe hand gegeven: wat heb ik dat kunnen doen, gelijk gijlieden? Toen liet hun toorn van hem af, als hij dit woord sprak.”

Richt. 8:2, 3

Hier zijn wij dan weer. Het is al enige tijd geleden, dat we een stukje in „Bewaar het Pand” geschreven hebben. Dat houdt mede wel verband met de drukke tijd, die gepasseerd is, namelijk de paasdagen. We hebben in die dagen veel gesproken en maar weinig geschreven. Een mens kan nu eenmaal maar één ding tegelijk doen. Ten minste zo vergaat het mij.

’t Gevolg is geweest, dat de geschiedenis van Gideon ook een poosje is blijven rusten. Daar zit toch ook wel weer een positieve gedachte in. Althans, zo is die bij ons opgekomen. Jullie zullen begrijpen wat ik bedoel, als je nog even voor de aandacht krijgt, die laatste regel van het eerste vers van Rt. 8. Want daar stond: En zij twistten sterk met hem. Dat wil zeggen: De mannen van Efraïm hadden hooglopende ruzie met Gideon.

Het kan wel eens goed wezen als er een hoog-

lopende ruzie is, dat je een poosje elkander niet ziet, of van elkander hoort. Dan kunnen de gemoderen intussen wat kalmeren. Hoe menigmaal komt dit niet voor in het leven. Men maakt zich om de een of andere zaak kwaad en dan doet men maar het beste om weg te lopen. Mensen, die kwaad geworden zijn, kunnen toch ook weer niet kwaad blijven. Men zegt wel eens: Kwaad worden is menselijk, en kwaad blijven is duivels. Dat is natuurlijk, als je het goed gaat bezien, maar ten dele waar. Kwaad blijven is inderdaad duivels. Maar kwaad worden is het ook! Alhoewel het een, menselijk gesproken, erger is dan het andere. De tijd slijt menigmaal. Men is kwaad geweest, doch men blijft het op de duur niet. Men vergeet weer heel veel, en later zegt men dan, of men denkt het: Waar heb ik mij eigenlijk zo druk over gemaakt. Het is allemaal te vergelijken met een storm in een glas water. Nu moeten jullie niet denken, als het bovenstaande verschillende situaties uit jullie eigen leven voor de aandacht roept, dat door de tijd die slijt, de „schuld” daarmee ook weg is. Ik bedoel: Elke zonde is „schuld” voor God. Op aarde mag dit „verjaren”, bij God niet. Daar blijft „schuld” schuld. En schuld moet betaald worden. Betalen is aan des mensen zijde altijd een onmogelijke zaak. Dat heeft alleen de Heere Jezus kunnen doen. En Die heeft het ook gedaan. Die heeft voor alle zonden geboet, ook voor de — in onze ogen — kleinste zonde. Ik zeg niet dat Hij voor de zonde van alle mensen geboet heeft. Want dan zou ik de weg op gaan van de „algemene verzoening”. De leer van de algemene verzoening is een zeer verderfelijke leer. Daar moet ik jullie ernstig voor waarschuwen. Want dat wil er zo in. De Heere Jezus Christus is voor alle mensen gestorven. Je moet het alleen nog maar geloven en alles is in orde. Tobt niet! Over het geloven zelf moet je dan maar niet al te diep nadenken, want dan kom je er nooit uit. Je moet het heel gewoon aannemen en dan rustig doorlopen. Doch dat het geloof ook een gave Gods is en blijft, dat komt helemaal niet in rekening. Men komt ook niet in het wonder der vergeving terecht. Want degenen, die echt leren geloven, gaan de vergeving als een wonder beleven. Of is het geen wonder, dat God om de zonde-schuld van een ander, Zijn eigen lieve Zoon gestraft heeft, dat Hij Deze met de dood bezocht heeft? Als men door het geloof hier iets van de liefde des Heeren gaat verstaan, dan gaat men wegens over de zonden, namelijk dat die oorzaak zijn, dat de Heere Zijn leven heeft moeten geven. Men gaat dan ook de zonde haten, zeker ook de zonde van het ruzie zoeken. Wat wordt er toch weinig bij deze dingen stilgestaan.

Die ook de ruzie als zonde heeft leren zien, die gaat de vrede zoeken. Van zulk gehalte was Gideon een man. Het twistvuur wordt door hem niet aangeblazen, maar hij zoekt het uit te blazen. Ja, dat is weer zo'n zaak om over na te denken. Ik schrijf allereerst voor de jeugd. De ouderen kunnen er natuurlijk ook van leren. Maar hoe menigmaal komt het niet voor, dat een twistvuur aangeblazen wordt. Er is in een gezin een grotere of kleinere onenigheid. Jan heeft verschil met Piet. Het loopt nog al een beetje hoog op. Klaas mengt zich in het gesprek. Hij kiest de partij van Jan en stookt hem op dit of dat tegen Piet te zeggen. Dat is hetzelfde als munitie aandragen om de oorlog maar gaande te houden. En het eind is dan een steeds grotere ellende.

Laten ten deze al mijn jonge vrienden luisteren naar de wijze raad van Salomo: Als er geen hout is, gaat het vuur uit en als er geen oorblazer is wordt het gekijf gestild. Heel veel ellende kan op deze wijze voorkomen worden. Zo handelde Gideon ook. Leest het maar: Hij daarentegen zeide tot hen: Wat heb ik nu gedaan gelijk gijlieden? Zijn niet Efraïms nalezingen beter dan de wijnoogst van Abiëzer?

Gideon zelf kwam uit Abiëzer. Hij was een Abiezriet en hem was de eer te beurt gevallen van de wijnoogst. Doch de mannen van Efraïm, die de nalezing hadden, hadden nog meer gedaan. Hun aandeel was in de overwinning nog groter. Want aan hen was de eer te beurt gevallen, om de koningen Oreb en Zeëb te vangen en te doden. Dat waren de hoofden van het vijandelijke leger. De nalezing van Efraïm was dus groter dan de wijnoogst van Abiëzer. Zij mochten dus wel dik tevreden zijn.

Gideon komt in het vervolg openbaar als een man, die geen eer van mensen zocht, en die mensen ook niet de kroon op wil zetten. Want hij

zegt: God heeft de vorsten der Midianieten, Oreb en Zeëb in uwe hand gegeven, wat heb ik dan kunnen doen? Hij wijst die twistende „broeders” op het bestuur Gods. God heeft het gedaan, mannen van Efraïm. Al zijn jullie daartoe als middel gebruikt, je moet ook weer niet denken, dat het een prestatie van jullie is. Ik heb zelf ook in heel deze gang van zaken geen aandeel: Wat heb ik kunnen doen? Alles wat Gideon gedaan had, heeft hij onder de leiding des Heilige Geestes gedaan. Ik wijs hier nogmaals op Rt. 6 : 34. Gideon eist dus voor zichzelf niet de minste eer op. Hij geeft voor alle dingen, van alle dingen God de eer.

Zo hoort het ook. Hierin is Gideon een type geweest van die meerdere Gideon, De Heere Jezus Christus. Die heeft nooit Zichzelf gezocht of bedoeld, maar Die heeft altijd de eer Zijns Vaders bedoeld.

Gideon is hierin ook een voorbeeld voor allen die geroepen zijn om leiding te geven. Hoe is men er altijd op uit om eigen eer te zoeken. En als men een ander zogenaamd de eer geeft, dan is het toch noch weer met de bedoeling om er zelf nog een winstje uit te halen. We eren dan elkaar om zelf weer geëerd te worden. Arglistig is ons hart, meer dan enig ding. Wie zal het kennen? De Heere alleen doorgrondt en kent ons. En een ieder, die bij Geesteslicht zichzelf een beetje mag leren kennen, die zal bovengenoemde dingen moeten onderschrijven.

Gideon geeft de Heere de eer. God heeft het gedaan! Daar moet je tegenwoordig in het publiek niet meer mee aankomen. We hebben een regering, die God allang buiten de deur heeft gezet. Dat gaat natuurlijke niet, want de Heere is nergens in te sluiten en Hij is ook nergens uit te sluiten. Maar bij wijze van spreken dan. Jullie begrijpen mij wel.

Degenen, die het dan nog voor de eer des Heeren opnemen en Gods Naam nog durven te noemen, die worden tot een belaching gemaakt. En zo probeert men hen dan de mond te snoeren. De vijandschap tegen God komt hierin duidelijk naar voren. Het is niet de bedoeling dat we over politiek gaan schrijven, maar onze jonge mensen moeten toch ook op deze dingen attent gemaakt worden. Er is veel moed voor nodig om in deze tijd nog over God te durven spreken op het terrein van het publieke leven. En dan niet over een God, die men zichzelf heeft ingedacht. Want dat zijn afgoden. Daar kan men mee doen wat men wil. En men is dan aan de wil van de ware God niet gebonden. En daar gaat het over. Over die God, Die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft en daarin betuigd heeft, wat Hij van ons gedaan wil hebben. Ik zeg nogmaals: Er is moed voor nodig, om daarover op het publieke levens-terrein te spreken. Gelukkig zijn er nog zulke mannen, -al is hun getal zeer dun.

Dat getal is altijd zeer dun geweest. Degenen, die het in het verleden gedaan hebben, zijn opgevolgd door diegenen, die het tegenwoordig mogen doen. Doch deze vallen vroeg of laat ook weer weg. Jullie zijn de nieuwere generatie, die straks de plaats van de ouderen hebben in te nemen. Schaam je daarom in je jeugd niet, om voor de Naam en de zaak des Heeren uit te komen. Want dan krijg je, naar het Woord van God, God aan je kant. En dan sta je sterk in het leven, ook al sta je alleen. Want: Zo God voor ons is, wie zal dan tegen ons zijn? Vrienden, ik moet weer gaan eindigen. Ik heb begrepen, dat velen van jullie weer voor een examen zitten.

Dat is 'n spannende tijd. Dat je verwachting van de Heere zal mogen zijn. In Zijn kracht kunnen er grote dingen gebeuren. De geschiedenis van Gideon heeft het ons al menigmaal laten zien. Ik hoop dat het ook jullie ervaring mag zijn.

Laat inmiddels door al de drukte „Bewaars het Pand” niet ongelezen. En probeer intussen er nog een lezer bij te winnen. Als je met iemand er over praat, dan haal je je zakboekje vast maar voor de dag, om zijn naam te noteren. Zo doe ik het ook. En in acht van de tien gevallen laten ze zich als abonnee inschrijven voor zegge f 10,- per jaar. Nu dat is toch geen prijs, zegt het zelf. En dan nog met de porto inbegrepen. Ieder begrijpt natuurlijk dat het in deze dure tijd er eigenlijk niet voor kan. Daarom zijn er ook zovelen die wat extra's geven. Hier zijn we natuurlijk zeer dankbaar voor.

Met hartelijke groeten, jullie aller vriend,

Ds. H. C. v. d. Ent

UIT VERSCHILLENDE KERKEN

Werkendam

We ontvingen het volgende verslag van het afscheid van Ds. M. Vlietstra van deze gemeente. Na de gemeente Werkendam ruim 9 jaar te hebben gediend nam Ds. M. Vlietstra op zondag 2 mei in de middagdienst afscheid van zijn gemeente. Ds. Vlietstra had als tekst voor het afscheid gekozen Lukas 24 : 32: En zij zeiden tot elkander: was ons hart niet brandende in ons, als Hij tot ons sprak op de weg en als Hij ons de Schriften opende? De scheidende predikant benadrukte dat niet de prediker, maar ook nu Gods woord centraal moet staan, en dat de hoorders evenals de Emmaus-gangers een begerig en brandend hart nodig hebben, en tevens de hartelijke begeerte dat de enige en waarachtige Zaligmaker, de Heere Jezus Christus de Schriften mocht openen.

Na de prediking richtte Ds. Vlietstra zich allereerst tot de gemeente. Wat zal de geestelijke vrucht zijn van ons werk? Wij mogen dit aan de Heere overlaten. Ds. Vlietstra gewaagde namens zijn vrouw en gezin van zijn grote dankbaarheid, van de grote liefde die hij met zijn gezin mocht ondervinden, aldus Ds. Vlietstra. Ook in stoffelijk opzicht gewaagde de predikant van vele zegeningen, denkend aan de bouw van een nieuw vergaderlokaal en de fraaie gerestaureerde kerk. Woorden van hartelijke dank sprak Ds. Vlietstra tot de kerkeraad, koster en organisten, alsook tot de diverse afgevaardigden van de andere kerken, die aanwezig waren. Tenslotte tot B. en W. en afgevaardigden van het schippersinternaat.

Ds. G. C. Kunz sprak namens de plaatselijke kerken enige hartelijke woorden en tenslotte namens de kerkeraad ouderling G. Visser, die wees op de grote verbondenheid, welke er was tussen predikant en gemeente. Hij wenste Ds. en mevr. Vlietstra 's Heeren zegen toe, ook in Bunschoten. Staande werd nog gezongen Ps. 119 : 9.

Het kerkgebouw kon de schare nauwelijks bevatten. Ondanks de weemoed van het scheiden mocht de dankbaarheid overheersen, dat de Heere zo lang hun geliefde predikant aan de gemeente verbonden liet.

Bunschoten

We maakten de bevestiging en intrede van Ds. Vlietstra in zijn nieuwe gemeente mee. Alles had plaats in één dienst op woensdag 12 mei. De dienst ving aan om half 8 n.m.

Het grote kerkgebouw was stampvol. Er waren velen uit Werkendam gekomen om deze dienst mee te maken. Ook waren er velen uit Eemdijk, waar Ds. Vlietstra zijn ambtelijke arbeid was begonnen. Er waren vele genodigden en belangstellenden.

Ds. R. Kok van Eemdijk, consulente van Bunschoten, verrichtte de bevestiging. Er is veel in deze dienst gezongen. We zullen niet alle verzen vermelden. Ds. Kok las Lukas 14 : 12 - 24. In zijn gebed bad hij nog voor de weduwen van de predikanten Van der Zaal en Op den Velde, die pas gestorven waren en voor Ds. de Vries, wiens echtgenote was heengegaan. Zijn tekst was Lukas 14 : 23m: dwing ze in te komen. Het was een zeer geschikte tekst voor zo'n gelegenheid en de prediker vond daarin rijke stof om naar voren te brengen wat het werk van een dienaar des Woords is.

Het formulier werd gelezen. Ds. Vlietstra antwoordde met heldere stem: ja ik, van ganser harte, waarop de bevestiger de vastgestelde zegenwens uitsprak en een toespraak hield. We zongen staande Ps. 119 : 9, gewijzigd. Het slot van het formulier werd gelezen. Het dankgebed besloot dit gedeelte van de dienst.

We zongen Ps. 103 : 1 en 2. Er werd een collecte gehouden. Ds. Vlietstra beklom de kansel. Hij las Ezechiël 33 : 1 - 11 en had als tekst vers 11: Zeg tot hen: Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen! maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls? De tekst is een verklaring van God onder ede afgelegd. De Heere zweert bij Zichzelf. Aldus Ds. Vlietstra. Op een duidelijke wijze verklaarde hij dit Schriftwoord, waarnaar met veel aandacht werd geluisterd. Het was een zeer toepasselijk woord voor deze bijzondere gelegenheid.

Hij vertelde, dat Ds. den Butter hem kort vóór de aanvang van deze dienst had opgebeld en hem gevraagd had de hartelijke groeten over te brengen en de gemeente van harte geluk te wensen, nu zij weer een eigen herder en leraar mocht ontvangen. Het was te merken, dat dit de gemeente van Bunschoten goed deed.

Ds. Vlietstra eindigde met dankgebed. We zongen staande Ps. 105 : 24: Die gunst heeft God Zijn volk bewezen.... De zegen werd uitgesproken. De kerk stroomde leeg. Velen kwamen nog samen in het verenigingsgebouw voor het drinken van koffie en eventueel het eten van brood. En men kon de familie Vlietstra en anderen begroeten.

Het was een goede avond. Even wil ik als tussen haakjes vragen of mogelijk een lezer van ons blad een verkeerde jas heeft meegenomen. Ik raakte de mijne kwijt en er bleef een andere in de gang van het gebouw hangen. Het is een donker grijze regenjas. Ik zou die graag terug ontvangen.

Zeist

Op vrijdag 14 mei j.l. had de bevestiging en intrede plaats van Ds. A. van de Weerd te Zeist. Van het afscheid van Damwoude ontvingen we geen verslag. Daaraan gaan we dus stilzwijgend voorbij. De dienst op vrijdag maakten we zelf mee en zo kunnen we een kort verslag daarvan geven.

De dienst had plaats in het ruime en nieuwe kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, dat welwillend door de kerkeraad van die gemeente beschikbaar was gesteld. Het eigen kerkgebouw zou te klein zijn geweest en daar was ook niet voldoende gelegenheid om de bezoekers van buiten te ontvangen en van het nodige te voorzien.

Er waren veel belangstellenden. Uit Damwoude was er een bus vol en ook waren er nog met auto's uit het hoge noorden gekomen. We ontmoetten zelf nog leden van Damwoude, bij wie we vroeger in Veenwouden hebben gelogeed. Dat was in de tijd toen daar in de week verschillende predikanten kwamen om het Woord te bedienen.

Ds. Beekhuis van Noordeboos leidde de eerste gedeelte van de dienst. Hij las 2 Corinthhe 4 : 1 - 15 en ging voor in gebed. Daarin gedacht hij nog aan mevr. Baan, wier echtgenoot het laatst in Zeist had gestaan. De bevestiger preekte over vers 5: want wij prediken niet onszelven, maar Christus Jezus, de Heere en onszelven dat wij dienaars zijn om Jezus wil. Intussen was er verschillende keren gezongen. Na de preek zongen we Ps. 2 : 6. Toen kwam de voorlezing van het formulier. De vragen werden gesteld. Duidelijk hoorbaar antwoordde Ds. Van de Weerd: ja ik, van ganser harte. De bevestiger las het vervolg van het formulier en sprak het dankgebed uit. Hij sprak Ds. Van de Weerd toe en liet ons staande zingen Ps. 132 : 6.

Daarna beklom Ds. Van de Weerd de kansel. Hij las Lukas 24 : 36 - 49. We zongen Ps. 33 : 6 en 11. Er werd gecollecteerd. Ds. Van de Weerd preekte over vers 47: En in Zijn Naam gepredikt worden bekering en vergeving der zonden, onder alle volken. Hij vroeg aandacht voor de grond en voor de inhoud van de prediking. De dienst werd op de gewone wijze beëindigd.

Toen kwamen er nog toespraken. Allereerst van br. Zeedijk namens de kerkeraad. Hij liet staande zingen Ps. 134 : 3. Ds. Van Zonneveld sprak als consulente en namens de classis. Er was een spreker namens de Hervormde Gereformeerde bond te Zeist. Ten slotte sprak oud. Peterson van Damwoude gevoelsvolle woorden. Ds. Van de Weerd bedankte allen. We zongen Ps. 72 : 11.

Er was nog gelegenheid om Ds. Van der Weerd en zijn echtgenote de hand te drukken en in de vergaderzaal wat te gebruiken en met deze en gene wat na te praten.

Ook dit was een goede avond.

B.

MODERNE AFLAATHANDEL

Het misbruik van religieuze sentimenten tot het bereiken van financiële doeleinden behoort nog steeds niet tot het verleden. Dat blijkt uit de akties van het Osborn-genootschap in Duitsland.

De r.k.-aflaathandelaars preekten: „Zodra het geld in het offerblok klinkt, springt de ziel uit het vagevuur”, Osborn verkondigt: „Zodra je „eerstelingengave” aan Osborn in de brievenbus rolt, treedt het „Verbond” Gods dat al je behoeften dekt, in werking”.

Je kunt aan Osborn opgeven welke vormen van „succes en welvaart” je wenst, en als je dan je bedrag voor (het werk van) Osborn opstuurt, dan gaat hij bidden dat God je het gewenste schenkt.

Johan Maasbach voelt zich blijkbaar erg verwant met Osborn en heeft hem uitgenodigd om in zijn Capitol in Den Haag te spreken.

In verband daarmee hoopt het maandblad „In de Rechte Straat” in zijn juni-nummer twee artikelen hierover te publiceren met afbeeldingen van de Duitse Osborn-religieuze-bussiness. Vanwege de aktualiteit heeft „In de Rechte Straat” reeds nu een afdruk van die artikelen naar de pers gezonden.

Het juni-nummer kan besteld worden bij: Adm. I.R.S., Postbus 131, Velp, G. en kost f 1.35, verzendkosten inbegrepen.

BOEKBESPREKINGEN

Dr. F. H. von Meyenfeldt - MINISTER EN MAGISTER

Uitgave van Wytse Benedictus - Hilversum
De ondertitel is: bijbels beraad over de staat.

In een aankondiging van het boek lezen we het volgende: „Veel mensen praten over de politiek. Veel mensen lijden onder de politiek. Weinig mensen maken politiek. Is dat niet een probleem dat de aandacht waard is? Een kleine groep mensen doet iets, dat veel mensen aan de praat en nog meer mensen onder de duim houdt! Wat is dit? Daarmee houdt Dr. von Meyenfeldt zich in dit boek bezig in een bijbelse bezinning over geschiedenis en zin van het staatswezen. Hij komt daarbij tot merkwaardige resultaten: een nieuwe visie op het in Christelijke-politieke kringen veel aangehaalde Romeinen 13, een relativering van het verschijnsel „staat”, een vraagteken achter de Christelijke politieke partijen, achter de eed en vooral achter de zin van de zwaardmacht van de overheid. De bestaande staten zijn voor hem de uitwerking van het menselijk streven naar zelfverlossing: zoals Paulus tegenover het vertrouwen op de goede werken van de mens de verlossing-alleen-door-het-geloof stelt, zo staat tegenover de menselijke prestatie die in de staat is belichaamd, de vrije genade van het Koninkrijk Gods, dat immers eveneens alleen in het geloof te beleven is. Tegenover de tot kanonnen gestolde angst van mensen die in de „staát” geloven, staat hier het tot martelaarschap verheven geloof van de kinderen Gods die op Hem vertrouwen.”

Von Meyenfeldt heeft met overtuiging geschreven, maar dat wil niet zeggen, dat hij overtuigd geschreven heeft. We krijgen sterk de indruk, dat de schrijver een bepaald uitgangspunt had en dat hij verschillende gegevens uit de Heilige Schrift, die hij van belang achtte, vanuit dit uitgangspunt interpreteert. Daarom blijven er vele vragen over. We noemen er slechts enkele. Is het waarschijnlijk, dat in de tijd van Salomo de Koningswet in Deuteronomium 17 : 14 - 20 is opgenomen? Hoe moeten we verklaren, dat de Heere opdracht geeft aan Elia om Hazaël te zalven tot koning over Syrië en Jehu, de zoon van Nimsi, tot koning over Israël? Hoe moeten we aan met uitspraken als: Mijn zoon! vrees de HEERE en de koning, Spr. 24 : 21a, Doe de goddeloze weg van het aangezicht

des konings, en zijn troon zal door gerechtigheid bevestigd worden, Spr. 25:5, Vreest God, eert de koning, 1 Pt. 2:17b? Hoe kan ik alles wat de schrijver zegt rijmen met onze belijdenis?, bv. ten aanzien van de eed?

Er is veel meer te noemen. Anderen zullen daar wellicht grondig op ingaan. Voor onze lezerskring kunnen we met bovenstaande opmerkingen volstaan. Het boek telt 150 pag. en kost f 18,95 excl. porto.

Mr. D. Schaafsma **TWEEMAAL ZEVEN**

Uitgave van Wytse Benedictus - Hilversum

De schrijver zegt zelf in een aankondiging: „In dit boekje stel ik de klassieke en de hedendaagse zeven hoofdzonden aan de orde. Ik werd daartoe geïnspireerd door het feit dat de bekende Braziliaanse Bisschop Dom Helder Camera terloops een zevental hoofdzonden voor deze tijd aanwees, die dan gesteld kunnen worden naast de klassiek geworden hoofdzonden. Een korte schets van deze zonden gaf ik een tijd geleden voor de N.C.R.V.-microfoon. Ook van andere zijde is gewezen op een accentverschuiving van de oude klassieke persoonlijke zonden naar de hedendaagse collectieve zonden. Beide „soorten“ zonden bestaan naast elkaar, maar men heeft oog gekregen voor de ernstige schade, die de in de collectiviteit bedreven zonden aan volken, groepen en individuele personen toebrengen. Daarom achtte ik het zinvol beide zeventallen eens aan een — zij het vrij korte — beschouwing te onderwerpen.”

De klassieke hoofdzonden zijn dan: hoogmoed, hebzucht/gierigheid, afgunst, onkuisheid, gulzigheid, luiheid, toorn. En hedendaagse hoofdzonden: rassenwaan, kolonialisme, paternalisme, oorlog, farizeïsme, vreemding en angst.

Is het Schriftuurlijk om op deze wijze over hoofdzonden te spreken? Is dit niet de hoofdzonde, dat de mens de Heere verlaten heeft? Vloeden daar niet alle zonden uit voort? En als we dan willen spreken van hoofdzonden, moeten we dan niet uitgaan van de wet, de tien geboden des Heeren? Moeten we dan niet zeggen, dat de overtreding van elk van deze geboden een hoofdzonde is? Dan komen we tot tien hoofdzonden, die niet onderhevig zijn aan de wisseling van tijd en omstandigheden, omdat achter al die zonden de ene hoofdzonde ligt. Daarvan vinden we niets in dit boekje.

Wanneer we het kritisch lezen kunnen we er wel lezing uit trekken.

De prijs van het boek is f 12,50 excl. porto.

OM HET HEILIG WOORD - door A. G. Eggebeen. Uitgave: Gereformeerde Bijbelstichting, p/a Mauritsweg 60, Dordrecht.

We lezen op het titelblad: Uit de godsdienststrijd tussen remonstranten en contra-remonstranten, bewerkt en geïllustreerd naar een oud verhaal. Aaneensluitend de Nationale Synode van Dordrecht 1618-1619 en de totstandkoming van de Statenvertaling.

Het is goed, dat we bij de beoordeling van de inhoud van dit boek met deze toelichting rekening houden. Het boek is geen geheel, maar bestaat uit verschillende gedeelten.

Eerst gaat het over de strijd tussen bovengenoemde partijen, in de vorm van verhalen, die min of meer los van elkaar staan. Daarna volgen aparte hoofdstukken o.a. over de val van een staatsman (van Oldenbarnevelt), de Nationale Syn. te Dordrecht, de Statenvertaling en over de Synode van Dordrecht en de Zondagsheiliging.

We hebben hier lezenswaardige lectuur. De schrijver laat duidelijk naar voren komen, dat het in die dagen er om ging het Woord des Heeren zuiver te bewaren. Juist daarom menen we, dat hij veel meer had moeten zeggen van de Nationale Synode zelf. Die komt er nu maar heel schraal af. Er was hier een mooie gelegenheid geweest om één en ander te vertellen over de gang van zaken ter synode, over de moeite, die deze zich getroost heeft om te komen tot de vaststelling van de 5 artikelen tegen de remonstranten. Hij had iets kunnen vertellen over de inhoud en over de betekenis van deze artikelen, enz. Een schoolreglement neemt vele bladzijden in beslag. We betwijfelen of dat in het raam van het geheel wel gemotiveerd is. Ook vragen we ons af, of er niet wat meer te schrijven was geweest over de totstandkoming en invoering van de Statenvertaling, juist omdat we hier te maken hebben met een uitgave van de G.B.S.

Deze opmerkingen maken we niet om de uitgave van dit boek afbreuk te doen. Integendeel, onze opmerkingen laten zien, dat we het boek met belangstelling hebben gelezen.

Het was een goede gedachte van de stichting om dit boek te doen verschijnen „ten bate van het Nieuwe Testament in het Russisch door de T.B.S. te Londen”. We kunnen het boek met het oog daarop wel dubbel aanbevelen. Hoe meer exemplaren er verkocht worden des te groter is de bate voor genoemd doel.

Het boek ziet er keurig verzorgd uit. Het is een prachtboek voor het oog. Er staan vele reproducties in van oude tekeningen en van schilderijen die bekende personen uit die dagen afbeelden. Het boek telt al met al 168 blz. Het kost f 19,75.

Bestellingen kunnen geschieden aan het secretariaat van de G.B.S., Mauritsweg 60 te Dordrecht of door het storten van f 19,75 op postrekening 1.355.824 t.n.v. de penningmeester G.B.S. p/a Rijksweg 289 te Leersum, onder vermelding van: voor een nog te zenden ex. Om het Heilig Woord.

B.

De Raad van de Christelijk Gereformeerde Kerk te Dordrecht-centrum geeft met verlagenheid kennis van het plotseling overlijden van haar oud-koster

JACOB HOOGENDOORN

Gedurende 16 jaar mocht hij met ijver en trouw onze gemeente als koster dienen.

De Heere sterke zijn vrouw en kinderen en zij hun in deze moeilijke weg nabij.

DORDRECHT, 20 mei 1976

Namens de kerkeraad,
Ds. M. Pronk, praeses
B. v. d. Wal, scriba

GIRO 2914600

ten name van

STICHTING COMITE HULPVERLENING ZUID-OOST-AZIË

postbus 1527, Groningen

Steun aan vluchtelingen uit
Vietnam, Laos en Cambodja.

Israelreizen

15-DAAGSE REIZEN

Vertrekdata	Reisleiding
12 juli	Ds. H. G. Abma, Putten (nog enkele plaatsen open).
30 augustus	Ds. A. Vlietstra, Doornspijk
13 september	
27 september	Ds. C. Treure, Bleskensgraaf.
18 oktober	

Vraag het I.K.V. reisprogramma even aan.
(Ook touringcar- en vlieg reizen). Speciale jongerenreizen. BEL: 078 - 22020.

reizen
AMICITIA
bv

Burg. de Bruinelaan 68-70,
Zwijndrecht, tel. 078 - 22020

HEBT U NOG NOOIT EEN RIJNREIS GEMAAKT ?

Het is erg gezellig aan boord en de verzorging is uitstekend. Ga ook eens mee !

RIJNREIZEN: 8 - daagse reizen

m.s. Basilea, vertrek 12 juni,
reisl. dhr. G. v. d. Heiden te Zoetermeer,
(Ger. Gem.).

m.s. Basilea, vertrek 7 augustus,
reisl. Ds. H. Roelofs te Zeist.

m.s. Rotterdam, vertrek 24 juli,
reisl. dhr. J. D. v. Leeuwen, Barneveld,
(Ned. Herv.).

m.s. Rotterdam, vertrek 4 september,
MOEZELREIZEN: 12 dagen

m.s. Ursula, vertrek 20 augustus,
reisl. Ds. M. Vlietstra te Werkendam.

Voor al Uw

- ★ **BOEKEN**
- ★ **BIJBELS en**
- ★ **PSALMBOEKEN**

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783
B.G.G. 05250 - 1531

NOODOPROEP ROUWVEEN / STAPHORST Christelijke Scholengemeenschap LAVO/LTO

gevraagd per 1 augustus 1976

LERAAR

NEDERLANDS 32 uur

ervaring strekt tot aanbeveling;
uniek gelegen nieuwe school;
nieuwe woning staat klaar;
vrijstelling van militaire dienst
mogelijk.

Inlichtingen bij de directeur der school, de heer H. van Arnhem, tel. school 05225-2141 tel. huis 05225-1524.

Of bij de Weleerwaarde Heer Ds. D. J. Klein Onstenk, tel. 05200-41387.

**PLAATST UW FAMILIEBERICHTEN
IN
„BEWAAR HET PAND”**

Het adres voor al uw

GOEDE BOEKEN

lees- en prentenboeken,
bijbels (uitsluitend staten-
vertaling) en psalm boek-
jes is

G. KOOL

Stationssingel 50
Veenendaal
Telefoon 08385 13978
Postbus 177

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77).

Voor bijbels, boeken en muziek

Is **LINDENBERG** uniek !

Grote voorraad
Snelle levering

ook van de allernieuwste uitgaven

LINDENBERG'S BOEKHANDEL

Slaak 4-8 (postbus 4209)
ROTTERDAM 16

Het hotel waar mevrouw zich „uit” - en mijnheer zich „thuis” voelt.

HOTEL

**DREYEROORD -
OOSTERBEEK**

Telefoon 085-333169

„Ik heb goede baat bij Uw Zenuwkruiden gehad.” E. M. te U.

Tegen praktisch iedere kwaal leveren wij

GENEES- KRACHTIGE KRUIDEN

Maandkuur f 10,95
(verzendkosten
inbegrepen)

Drogisterij SIKKING

Barvoetestraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 31 28 82
B.g.g. 32 46 06

Voor een

SERIEUZE BIJVERDIENSTE

contact opnemen met
M. van Ooijen,
Telefoon 078 - 21153

Hebt U interesse voor de

GEREF. KERKGESCHIEDENIS

van de Reformatie, de Nadere Reformatie en van de Afscheiding ?

Dan moet U zich zeker abonneren op het

GEREF. KERKHISTORISCH TIJDSCHRIFT !

Slechts f 10,— per jaar (kwartaalblad).
Jaargang begint steeds per 1 juli

Giro: 2 91 75 18, t.n.v. Administratie G.K.T.
te Rotterdam.